

ARCHEOLOGICKÁ PROSPEKCE STŘEDOVĚKÉHO BOJIŠTĚ U LIPAN v roce 1434 (okr. Kolín)

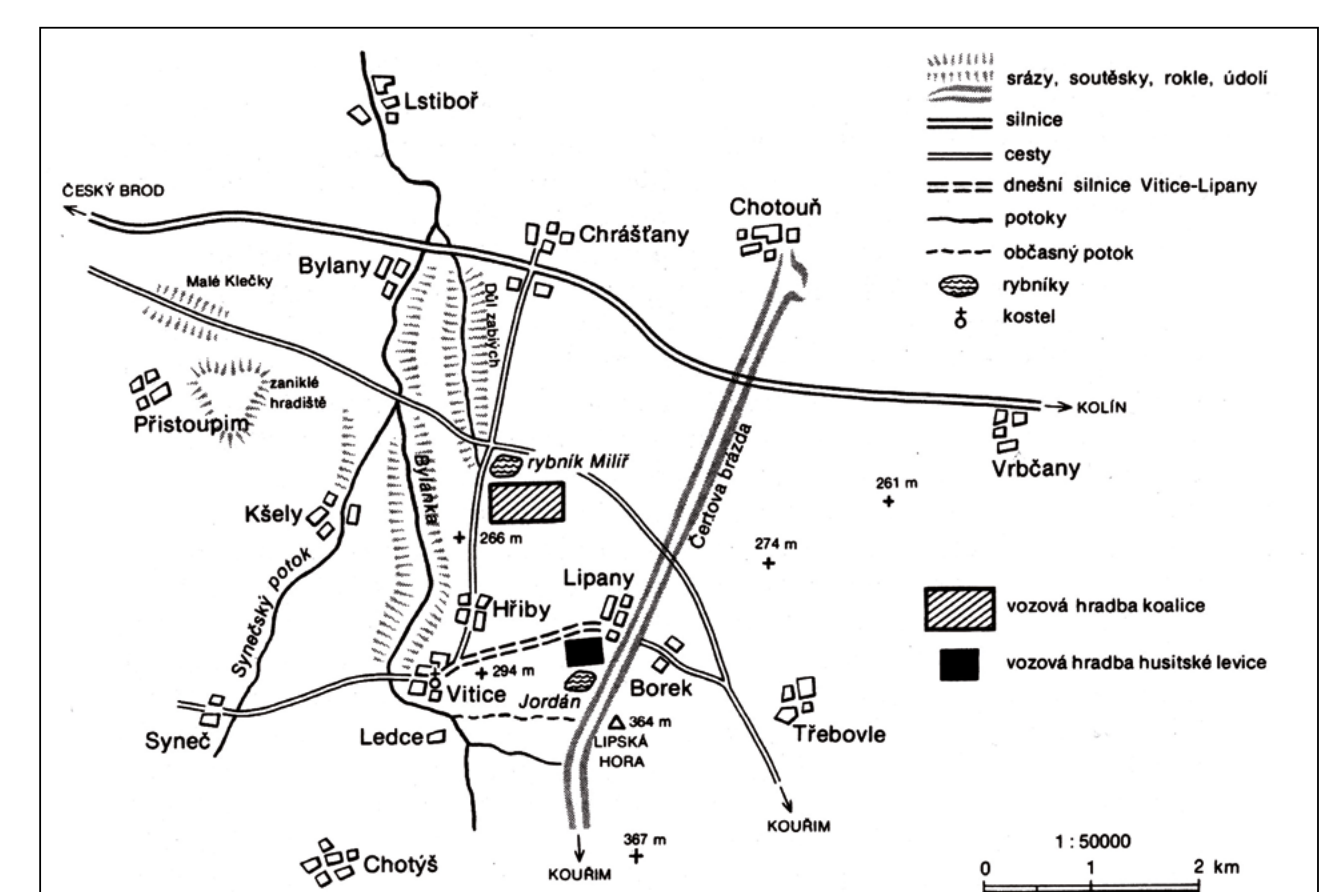
První odborný výzkum otevřeného bojiště z období vrcholného středověku v České republice | Lenka Militká | Národní památkový ústav

Hlavním cílem projektu, který probíhá od roku 2016, je především hledání hmotných pozůstatků spojených s významným vojenským střetem husitských válek v květnu 1434, známým jako „bitva u Lipan“. V kontextu husitských válek patří střet u Lipan k těm nejčastěji popsaným současníky i pozdějšími kronikáři a badateli. Ale jak se ukazuje, při pokusech o rekonstrukci bitvy a její přesnou lokalizaci, naráží se na řadu rozporných a nejednoznačných svědectví, dohadů a hypotéz. Výzkum neskrývá ambici zdokumentovat v předstihu movité archeologické nálezy, jimž hrozí vyjmutí ze země bez odborného dohledu. Na formulaci záměru i průběžném vyhodnocování výsledků se vedle archeologů podílejí i historici a odborníci na

otázky dobového vojenství. Neméně důležitým úkolem je i zajištění aktivní archeologické památkové péče pro potenciálně ohroženou lokalitu, která dlouhodobě láká uživatele detektorů kovů k nelegálním návštěvám. Dosavadní průběh terénního průzkumu však kromě naplňování primárního cíle přináší i další nové informace v podobě především kovových artefaktů, chronologicky dalece přesahujících rámec jediné pozdně středověké bitvy, která se na území dnešních katastrů obou obcí 30. května 1434 odehrávala pouhých několik hodin.

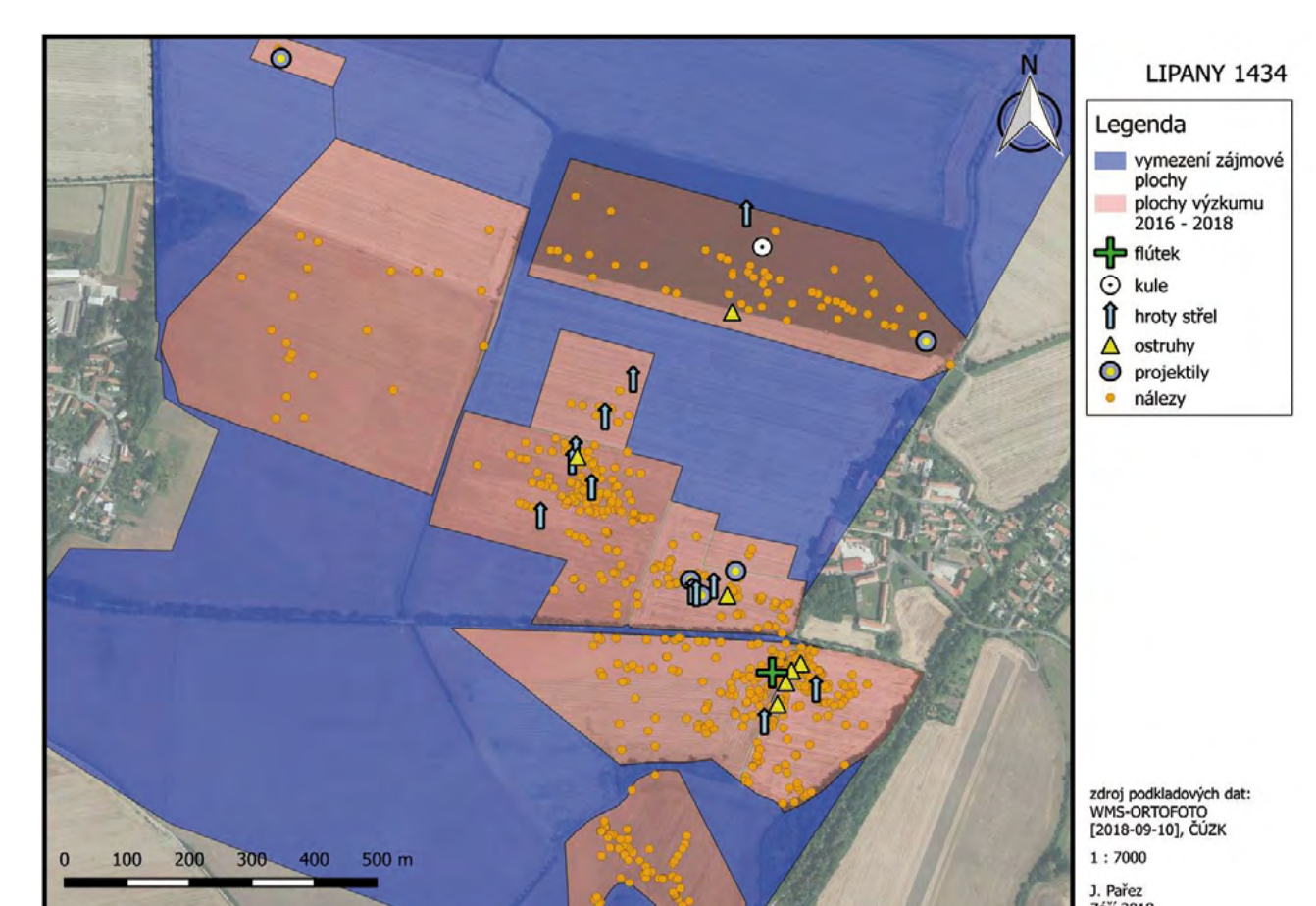
Letecký snímek na část areálu konfliktu s pohledem na obec Lipany a Čertovu brázdou (zalesněná linie)

Rekonstrukční plánek bojiště podle P. Čorneje. Zdroj: Petr Čornej: Lipanská křižovatka. Panorama. Praha 1992.

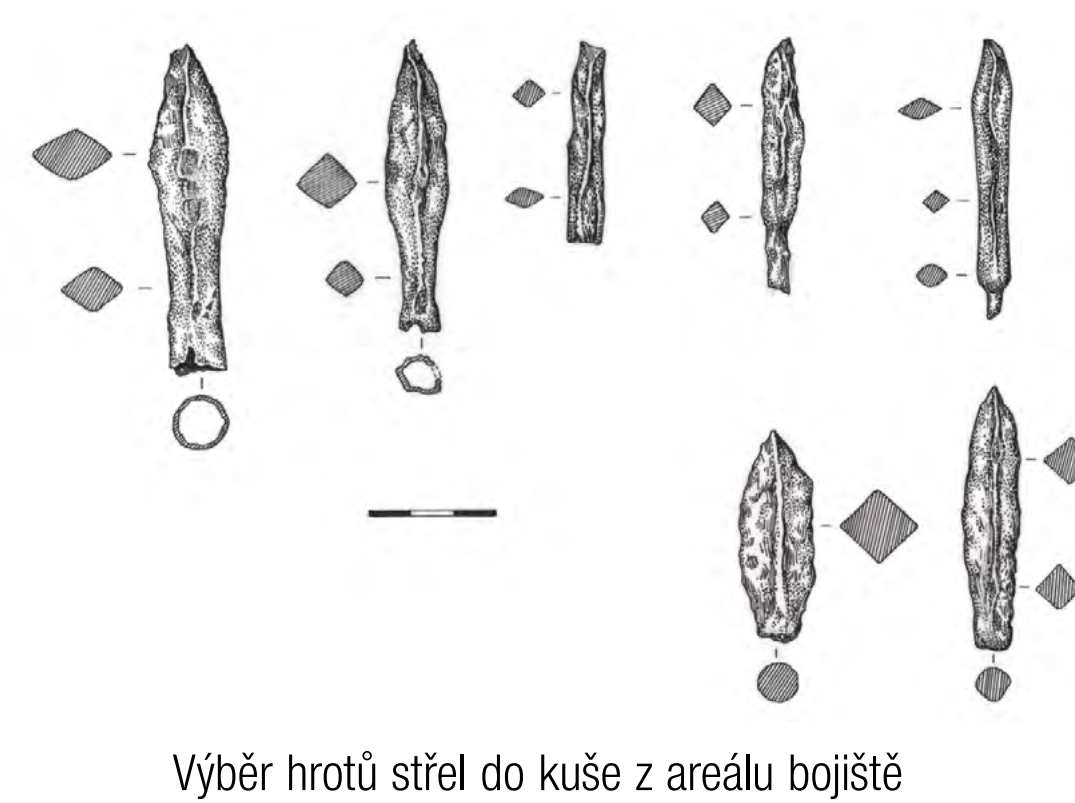
Terénní prospekce bojiště

Mapa zájmového území s vyznačením zaměřených bodů jednotlivých nálezů, které lze spojit s bitvou v roce 1434

Mapový podklad s vyznačením zaměřených bodů jednotlivých pravěkých nálezů nalezených v rámci terénní prospekce pomocí detektorů kovů v zájmovém prostoru areálu konfliktu u Lipan (1434)

Terénních akcí se účastní malé badatelské skupiny (v průměru 5–6 hledačů po dobu 7 hodin na jeden den výzkumu), skládající se převážně z profesionálních archeologů a jejich dlouhodobých spolupracovníků.

Po třech sezónách archeologické prospekce lipanského areálu bojiště lze konstatovat, že zájmové území není definitivně nevědecky zničeno nelegálními destruktivními zásahy a poskytuje některé zásadní informace, umožňující formulovat nové hypotézy a poskytující badatelům orientační body k hledání poloh vojenských ležení obou zneprátených stran v hodinách těsně před propuknutím bitvy. V této souvislosti je třeba zdůraznit, že odborně vyzvednuté archeologické nálezy s lokalizací pomocí souřadnic systému GPS jsou vlastně prvními nálezy z místa osudové bitvy českých dějin, které mají zachovány prostorové vztahy a mohou tak pomoci při řešení otázek spjatých s průběhem vojenské operace.

Dosavadní výstupy:

Militká, L. – Beneš, – Z. Šámal, Z. 2018: Nové pravěké a raně středověké nálezy z areálu bojiště u Lipan (okr. Kolín), Archeologie ve středních Čechách 22, 663-678.

Biederman, J. – Čornej, P. – Militká, L. – Šámal, Z. 2018: Středověké bojiště u Lipan ve světle poznatků historických disciplín a probíhajícího archeologického výzkumu. Historie a vojenství 3, 32-51.

Biederman, J. – Čornej, P. – Militká, L. – Šámal, Z. 2017: Archeologický výzkum bojiště u Lipan 1434 a jeho přínos k poznání významné dějinné události. První etapa výzkumu. Zprávy památkové péče 77, 1-10; 106.

Militká, L. – Šámal, Z. 2017: Nález antoniniánu císaře Traiana Decia u Lipan (okr. Kolín), Numismatický sborník 30/1, 114-117.

Mgr. Lenka Militká,

Národní památkový ústav, generální ředitelství

Valdštejnské náměstí 3, detašované pracoviště Liliova 5, Praha 1
kontakt: militka.lenka@npu.cz

Projekt v rámci výzkumného cíle Archeologie, projektu Institucionální podpory dlouhodobého koncepčního rozvoje výzkumné organizace NPÚ (DKRVO), financovaného z MK ČR
Foto: Jan Pařez, Miroslav Kratochvíl, Tomáš Smrčka, Tomáš Smělý. Kresby hrotů a pravěkých nálezů z bojiště: Andrea Waldahauserová